

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
STEFANOS XENAKIS
ΤΟ ΔΩΡΟ: Ένα τετράδιο Θαυμάτων

Copyright ©2018 by Stefanos Xenakis
Translation Copyright © 2022 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04511-6

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Život je
Poklon

STEFANOS KSENAKIS

Prevela Radojka Jevtić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

Za mog oca. Mog mentora i mog heroja.

SADRŽAJ

Uvod.	9	Znakovi	48
Lili.	12	To te se ne tiče.	51
Poštujte svoje roditelje.	15	Treba videti lepotu	54
Trag osmeha	17	Petnaest sati do Verije	56
Tvoja zemlja	19	Električar	59
Još jači	22	Čekajte Kostasa.	61
Hoćeš žvaku?.	24	I ovo će proći.	63
Vaši ciljevi su vaš život.	27	Nikad nemojte biti pčela . . .	65
Kruela de Vil	29	Prosjak.	67
Koreni	31	Zašto?.	70
Da li bi sve zapravo moglo biti u redu?.	34	Rajski put 70	72
Humor.	37	Isključite TV	75
Ne mogu vas svi voleti.	39	Ko si ti?	77
Kanali	42	Sveska čuda	80
Koliko košta flaša vode?. . . .	44	Vikend na Svetoj gori.	83
Manje je više	46	Klip kukuruza	86
		Instruktorica joge	89

Koliko je pedeset evra?	91	Restoran	135
Lepa reč	93	Autogol	137
Cenite novac	96	Umetnost življenja	139
Poklon	98	Mali crni oblaci	144
Izlet u život	101	Ema	146
Plastična flaša	103	Jednačina	148
Lepo provedite nedelju! . . .	106	Zašto su neki ljudi uspešni	150
Da li život ima pravila? . . .	108	Sreća	153
Novčanica od pet evra	115	Moj čin hrabrosti	155
Naoštrite testeru	117	Volim te	158
Pokondirena tikva	120	Strava!	160
Pustite vodu	122	Sigalas i Oseola	162
Rođendani	124	Recept za špagete	164
Božja ruka	126	Ma, nema veze	167
Ne reagujte. Odgovorite . . .	128	Dome, slatki dome	169
Super tata	130	Uhvati loptu	172
Bog s tobom	133	Kisela voda	175

Zatvori prozore	178	Velikani	216
Gospodin Joanidis	180	Moljac	219
Pazite na sebe	182	Građevinci	221
Nasilništvo	185	Nikad ne odustajte	224
Ostavite vrata otvorena	188	Potrudite se	226
Lopov	190	Delite	228
Spasiteljka	192	Nemojte preterivati	230
Bubnjar	194	Nasukan	232
Pričajte sa sobom	196	Jednog jutra na obali	234
Kako uspeti	199	Čarobne naočare	237
Grčka velikodušnost	201	Vas dvoje	239
Vaše sranje	204	Poziv	241
Radost	206	Lagano	243
Ljubav	208	Posvećenost	246
Rezultat	210	Nisi u pravu	249
Budite tačni	214	Samo ljubav	251

UVOD

MISLIM DA JE TO BILO U PETOM RAZREDU, ALI SE OSEĆAM KAO da je bilo juče. Sećam se da sam pročitao u udžbeniku da iako većina ljudi vidi, malo njih zapravo posmatra. Tada mi to nije imalo mnogo smisla.

Ali sam razumeo značenje kasnije u životu. I ja sam naučio kako da posmatram, kako da slikam očima, ali i dušom – kako da zapamtim ono što mnogi smatraju nebitnim: zalazak sunca, cvet, smešak, klimanje glavom. Počeo sam da pronalazim lepotu svuda. Čak i u ružnoći.

Na tom putu sam naučio i da delim lepotu koju sam pronašao sa drugima. Naučio sam kako da povežem svoj život sa životima drugih i kako da postanemo jedno. Tada sam shvatio da je to moja prava svrha u životu.

A onda sam otkrio: mogu da rizikujem, da se suočim sa svojim strahovima, preispitujem svoja uverenja i da izađem iz svoje zone komfora. Naučio sam kako da pobežnem iz zatvora svoje svakodnevice – svakog dana, svakog sata i svakog minuta.

Naučio sam kako da podignem glavu, da se smešim, da pričam svoju istinu, da kažem lepu reč, da razmišljam pre nego što progovorim i da

radim vredno da bih ispunio svoje snove. Shvatio sam da ništa neću dobiti na tacni i da moram sve u životu da zaradim. Dan za danom, minut za minutom.

Ujak kog sam mnogo voleo govorio je da hrana traje samo onoliko koliko ti je u ustima. Zato moraš dobro da je sažvaćeš. Ako je progutaš – to je to. Nema je. Isto važi za život. Naučio sam da okusim život kao da je najbolje mamino jelo. Naučio sam da uživam u svakom trenutku.

Podeliću sa vama priču koja oduvek odjekuje u meni. Jednog dana, kaže priča, farmer je kopao u polju. U nekom trenutku, motikom je udario o nešto čvrsto i polomio ju je. Bio je besan, ali se onda sagnuo da vidi šta mu je polomilo motiku. Našao je kutiju. Otvorio ju je i unutra pronašao blago. I kao i taj farmer, video sam da moram da otvorim kutije života čak i ako mi se ne sviđa pakovanje. Ipak najbolji pokloni često imaju ružno pakovanje. A naučio sam da je sâm život poklon.

Na kraju, naučio sam i da prihvatim svoje greške. Naučio sam da ih poštujem, volim, a i da volim sebe sa njima. To je bilo ključno za mene. Umesto da se trudim da ne pravim toliko grešaka, dopustio sam sebi da ih pravim i više. A onda sam pravio manje.

Pre desetak godina, počeo sam da pišem u svojoj svesci čuda. Nazovimo to spiskom zahvalnosti. Na početku nisam mogao da pronađem ništa zbog čega bi trebalo da budem zahvalan, ali sam polako počeo da nalazim svašta. Na kraju se sve preokrenulo. Sve što sam video postalo je čudo: to što mogu da pričam, što mogu da hodam, što imam topao krevet koji me čeka na kraju dana. Moja percepcija života se preokrenula; uvideo sam da je on preplavljen lepotom. A onda sam shvatio da lepota nije u onome što gledam, već u mojim očima. Zapravo je način na koji sam gledao svet odredio lepotu koju sam video oko sebe.

Nakon toga sam počeo da nosim svoju svesku svuda sa sobom. Pisao sam u njoj gde god da sam se nalazio: na poslu, u vozu, kod kuće – svuda! Ispunjavao sam linije dragocenim rečima, stranice divnim čudima, a moju policu raznim sveskama.

A onda se, iznenada, desilo nešto čarobno. Jednog dana sam pre-stao da pišem za sebe i počeo da pišem za one oko sebe. Počeo sam da delim tu divotu koja se iz mene izlivala.

Knjiga koju držite
proizilazi iz života.
Mog života. Naših života.
Nekoliko kratkih priča
i mnogo ljubavi.

*Nadam se da će vam pomoći da delite lepotu, kao što je i meni pomogla.
Ako ova knjiga dotakne i samo jednu osobu, vredelo je pisati je.*

VREDELO JE ODREDIŠTA NA KOJE SAM STIGAO.

LILI

IZNENADIO SAM SE. TELEFON OBIČNO NE ZVONI U SEDAM UJUTRU. Obično ja zovem devojkice da im poželim dobro jutro.

Zvala me je starija ćerka. Jecala je. „Tata, Lili je umrla. Našla sam je u kavezu jutros.“ Lili je bila njena zečica.

Zajecala je.

Dugo sam ćutao pre nego što sam progovorio:

„Avra, dušo, koliko godina smo imali Lili?“

„Ne mnogo, tata. Pet ili šest.“

„Oh, Avra... Toliko zečevi žive.“

Zajecala je još jače.

„Od trena kad se rodimo, dušo, jedino je sigurno da ćemo jednog dana umreti.“

Sve počinje da bi se završilo.

Sve se završava da bi počelo ponovo.

„Šest godina Lilinog života je barem 100 ljudskih godina. Imala je decu, živela je srećan život. Volela je i bila je voljena. Nije ni mnogo ljudi imalo tako divan život kao Lili, dušo.“

Tišina na drugom kraju veze.

„Svi ćemo umreti jednog dana, dušo. Lili je živela više od 100 ljudskih godina. Koliko ti planiraš da živiš? Dva ili tri veka?“

Naznaka kikota...

Deca moraju biti svesna životnih činjenica od malih nogu. Ne treba da budu zaštićena od realnosti. Uzeo sam ašov svog oca, stavio Lili u kutijicu i pokupio ćerke iz škole.

„Hej, da li želite da sahranimo Lili zajedno?“

Moja mlađa ćerka je bila oduševljena tom idejom. Starija je oklevala na sekund ili dva, ali je na kraju klimnula glavom. Otišli smo na naše omiljeno brdo, blizu naše kuće u Atini, odakle se vidi kako more postaje zlatno u kasno podne.

Pronašli smo mesto koje nije bilo previše kamenito i iskopali rupu. Izvadio sam Lili iz kutijice i umotao je u papirnu maramicu kao malu mladu. Uzeo sam je u ruke da bih mogao da je stavim u grob, ali moja starija ćerka to nije htela. Izvukla mi je Lili iz ruku, kao majka koja uzima bebu u naručje. Pažljivo je odmotala maramicu, podigla zečicu do svog malog lica i poljubila je po poslednji put. Zatim ju je nežno spustila u grob i stavila malo zelene salate pored nje, da ne bude gladna.

„Zatvori okice, mala moja Lili“, rekla je. Stavila je ciklamu pored nje i pokrili smo grob, koji smo obeležili sa dva velika kamena da bismo mogli da se setimo gde se naš voljeni zeka odmara.

A zatim smo otišli na sladoled.

„Sve je to deo života, devojčice. Sve je jedno. Samo mi ljudi delimo sve na 'dobro' i 'loše'. Kiša i sunce su jedno, kao i život i smrt, ljubav i strah, more i planine, mir i oluja. Kiša prati sunce, zima prati leto, a loša vremena prate dobra. Nekada sam voleo samo dobra vremena, sada volim sve“, rekao sam im, u pokušaju da ih odobrovoljim.

Nisam očekivao odgovor, ali mi je mlađa ćerka pružila najbolji:

„PA, TATA, KAŽEŠ DA VOLIŠ ONO ŠTO NE VOLIŠ?“

POŠTUJTE SVOJE RODITELJE

ON JE MOJ PRIJATELJ IZ SOLUNA, VISOK TIP – PREKO METAR OSAM-deset. Išli smo na večeru svaki put kada bi došao u Atinu. Nas dvojica bismo otišli na piće ili dva. Vino je uvek izvlačilo istinu.

Jednom prilikom smo se šalili, a moj drug se rado prisećao svog oca. A onda je iznenada počeo da plače. Prvo polako, a onda sve jače. Na kraju je jecao. Nisam imao pojma zašto plače, niti kako da reagujem. Nisam ništa rekao neko vreme, poštujući svog prijatelja.

„Hej, družo, šta se desilo?“, pitao sam ga naposletku.

„Moj otac... Preminuo je iznenada pre nekoliko godina. Bio sam takav kreten i nikada mu nisam rekao koliko ga volim. Shvatio sam koliko je sjajan čovek tek kada ga više nije bilo.“

Sedeo sam tako pored svog druga, u bolu.

Uzimamo svašta zdravo za gotovo. I svoje roditelje. A onda, jednog jutra, oni odu, a mi ostanemo sa mnogo čime što smo hteli da im kažemo i nikada nismo.

Ako su vam roditelji i dalje živi, idite da ih posetite. Danas.

Kosmos ne čeka kada je na vas red.

Zagrlite roditelje.

Ne bojte se zagrljaja.

I recite im koliko ih volite. Toliko su učinili za vas.

Tek kada dobijete svoju decu, shvatite koliko. I sve to su radili ne očekujući ništa zauzvat.

Samo žele da ih volite. To je sve.

I vi samo morate to da im pokažete.

Grešili su, ali sa najboljim namerama.

Oprostite im.

I njihovi roditelji su grešili.

I vi ćete sa svojom decom, ako ih budete imali.

A onda će doći dan, a stvarno se nadam da će doći, kada će vaša deca doći da vas zagrlje.

Da vam oprostite.

Volite svoje roditelje, prijatelji moji. Onako kako volite svoju decu.

**JER DA NIJE BILO VAŠIH RODITELJA,
NI VAŠE DECE NE BI BILO.**

TRAG OSMEHA

UVEK PUŠTAM DRUGE ISPRED SEBE KADA VOZIM. TO JE JEDNA OD onih malih stvari koje me usrećuju. Jednog jutra sam vozio pored supermarketa i mali auto je hteo da izađe sa parkinga. Ja sam stao. Trebalo joj je sekund ili dva da shvati da je puštam da prođe. Dobrostojeća gospođa od nekih šezdesetak godina imala je kratku frizuru i i držala je obe ruke na volanu. Nasmejala se učtivo i počela da se uključuje u saobraćaj. Baš pre nego što se uključila na glavni put, pogledala me je ponovo. Okrenula je lice ka meni i nasmešila se ponovo, i ovog puta joj se celo lice ozarilo, a možda i celo biće. Bio je to jedan od onih osmeha koji ne mogu biti bolji. Kada se osmeh povukao, blago je spustila kapke u znak zahvalnosti. Bilo je to kao da drugi talas udara o obalu nedugo posle prvog: neočekivano i mnogo intenzivnije. Žena je otišla, ali trag njenog osmeha mi je umirivao dušu dugo nakon toga. Nisam mogao da verujem da ovakvo osećanje može biti tako snažno.

Prošlo je pola dana. U nekom trenutku uveče, zaustavio sam se na desnoj strani puta i odgovarao na poruke na telefonu. Krajičkom oka spazio sam vozilo pored sebe. Kada se pojavilo zeleno, primetio sam

da me vozač gleda intenzivno, kao da pita nešto. Shvatio sam da želi da se uključi u saobraćaj, ali da ima malo prostora. Vozač se smešio široko. Imao je jedno od onih lica koje odmah možete da prepoznate. Mahnuo sam mu da prođe. Nije to očekivao i njegov detinji osmeh je i mene ozario. Pogledao me je znalački, kao neko dete na času kada vam doda odgovore za kontrolni ispod stola kada ste izgubili svu nadu. Bio je to sjajan osmeh. Čak je i izbacio ruku kroz prozor da mi malo mahne u znak zahvalnosti. Kada je krenuo, izbacio je glavu kroz prozor i ponovo mi klimnuo glavom, zahvalno, kao da su upravo izašli rezultati kontrolnog i da smo obojica prošli. Opet su mi krenule suze. Kao da su dva traga osmeha postali jedan – veliki, preveliki da se opiše.

Cenim sve male radosti života.

To je kao kada pronalazite

školjke na plaži.

Svaka je mali komad blaga.

Saginjem se i podižem ih, jednu po jednu. Imam jednu tajnu kutiju negde duboko u duši gde ih držim. Tokom godina, sakupio sam ih poprilično. I nije me briga koliko vrede u novcu. Svakog dana postajem bogatiji i srećniji.

NJIHOVA PRAVA VREDNOST ME ČINI BOGATIM.

TVOJA ZEMLJA

DATA VAM JE PARCELA ZEMLJE. REČENO VAM JE DA BRINETE O NJOJ i naučeni ste osnovama: da je orete, zalivate, đubrite, okrećete zemlju, obnavljate i puštate je da se odmori. Da je volite.

Neki ljudi su slušali i radili kako im je rečeno. Ali su tu stali. Mislili su da znaju sve i nisu se potrudili da nauče više.

Neki nisu ni slušali šta im je rečeno. Radili su šta su mislili da je najbolje. Bili su nestrpljivi i radili suprotno od onoga što im je rečeno. Ali na kraju im se zemlja sasušila i nije dala nikakve useve.

Neki su odlučili da nauče više. Oni su čitali knjige, pitali i slušali. I naučili su najbitniju stvar: da ne znaju ništa. I odlučili su da nastave da uče dok su živi. I život im se promenio, i oni su promenili živote drugih. I njihova zemlja postala je raj na zemlji.

Neki su za svoju nesreću krivili to što im nije data zemlja pored obale, što im je parcela suva, ili to što su oni koji su uspeli zapravo poznavali prave ljude. Neki su pokušali da osmisle potpuno drugačiji sistem: sistem koji će uzimati od bogatih i davati siromašnima, umesto da vide šta bogati rade i da pokušaju da slede njihov primer. To su oni ljudi koji

zavide svom susedu na njegovom bogatstvu – sve što žele jeste i da se komšijina zemlja osuši.

Neki ljudi ne mogu da podnesu hladnoću zimi, a drugi ne mogu da podnesu toplotu leti. Neki ne mogu da podnesu ni hladno ni toplo. Neki ne znaju šta žele. A neki samo žele da ne žele. Veruju da, ako ne vole januar, samo treba da iscepaju list iz kalendara. I od drugih traže da isto to urade. Ali to su oni koji ne pokušavaju da izbegnu bilo šta čega bi trebalo da se pripaze.

Ali januar je stalan, kao svi meseci i godišnja doba. Postoji vreme kada se seje i kada se žanje; vreme kada se zaliva i kada se sadi. Poštujte pravila i brinite o svojoj zemlji. Ako trošite vreme gledajući komšijinu, zanemarićete svoju. Vaš jedini posao jeste da negujete ono što vam je dato tako da ga načinite najboljim što možete. Tako kosmos funkcioniše. Ono što ne raste vene i umire na kraju.

Dobar farmer zna kako da čeka i kako da veruje. Ali prvo i prvo, zna *kako* da seje. To je nešto što nauči tako što radi vredno i pravi greške. Vaše greške su vaše iskustvo i morate učiti iz njih. Onaj ko izbegava neuspeh, taj izbegava i uspeh. Razmišljajte o tome kao o merdevinama. I za svaki stepenik na koji čvrsto zgazite, padnete dva unazad. Prvo ćete zalivati previše svoju zemlju, sadićete u pogrešno godišnje doba; zaboravićete da orezujete; previše ćete saditi na polju. Neće vam se svideti. Žalićete se i kukati i nećete postaviti ogradu.

Nemojte se plašiti vetra, puštajući dane da samo prolaze. Ne dozvolite da vam prođe život.

Svaki dan je poklon.